قەسیدەی ئەلیۆسیس
ئاوگوستی ١٧٩٦

شیعری: هیگڵ
لە ئەڵمانییەوە: بەکر عەلی
(ئەڵمانیا)

بۆ هوێلدەرلین

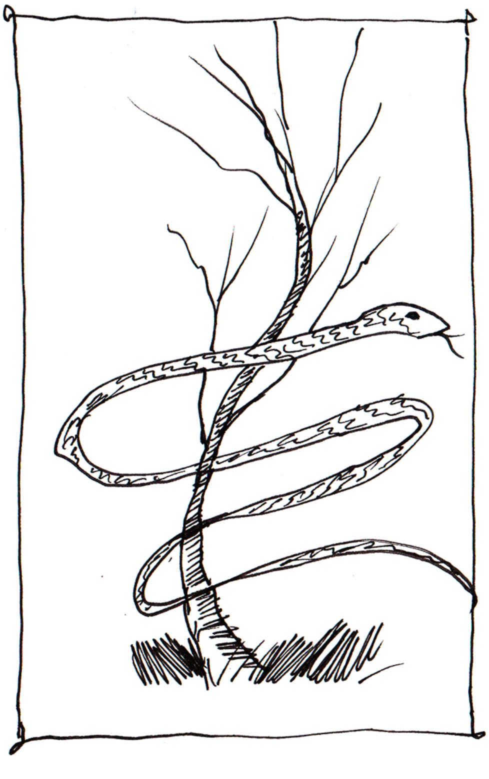

بەدەورمدا، لەناوەوەمدا خامۆشیی نیشتەجێیە.
مرۆڤی سەرقاڵ
لەبەر پەرۆشییە ماندووکەرەکەی هەرگیز خەوی لێ
ناکەوێت.
ئەوانە سەربەستی و پشووم پێ دەبەخشن ـ
سپاست دەکەم، تۆ ئەی ڕزگارکەری من، ئەی
شەو!
ـ مانگ بەدەوری سنووره نادیارەکانی،
گردە دوورەکانەوە، بە گەواڵە تەمێکی سپییەوە،
دەسووڕێتەوە،
دۆستانەش نیگای خستووەتە سەر
بەرە ڕووناکەکەی دەریاچەکە ـ
یادەوەری،
ژاوەژاوی بێزارکەری ڕۆژ،
دوور دەخاتەوە،
وەک ئەوەی ساڵانێک لە
نێوان ئەو و ئیستادا هەبن،
ئەی خۆشەویست، وێنەی تۆ و
خرۆشی ڕۆژانی ڕابوردووم، دێتە پێش چاو،
بەڵام دواتر دووردەکەوێتەوە
لە هیوا شیرینەکانی دووبارەبینینەوە ـ
دیمەنی لەئامێزگرتنی ئەو خولیا درێژ و ئاگرینییە،
دەمێکە خۆی بۆ من نیگار دەکات،
پاشان پرسیارەکان و نهێنییەکانی
دیمەنی گەڕان بەدوای یەکتریدا،
ئەو هەڵوێست و دەربڕین و شێوازی هەستکردنەی
لە هاوڕێیەکدا
لەو کاتەوە گۆڕدراوە ـ شەوقی دڵنیایی،

یان هی دڵسۆزی بۆ
پەیمانە کۆنەکە، پتەوتر،
پێگەیشتووتر، ببینیتەوە،
لە پەیمانێکدا کە هیچ سوێندێکی
مۆر نەکردووە،
بۆ ئەوەی تەنها لە ڕاستیی ئازاددا بژی، بەئاشتی
لەگەڵ
ئەو یاسایەدا،
کە بۆچوون و هەستەوەری ڕێک دەخات و
هەست بەوە بکەیت کە هەرگیزاوهەرگیز نەچیتە
ناویەوە.
ئێستا ئاوات دانوستاندن لەگەڵ واقیعێکی
خاووخلیچکدا دەکات،
کە بە ئاسانی بەسەر شاخ و
ڕووبارەکاندا بردمی بۆ لای تۆ،
بەڵام بەم زووانە
شەڕەکەیان بە ئاهێک ڕادەگەیەنرێت و لەگەڵیدا
لە خەیاڵە شیرینەکانی
خەونەکان ڕزگاری دەبێت.
چاوم بەرز دەبێتەوە بۆ
خەزنەی بەهەشتی ئەبەدی،
بۆ تۆ ئەی ئەستێرەی درەوشاوەی شەو!
هەموو ئاواتەکان، هەموو لەبیرچوونی هیواکان
لەئەبەدیەتی تۆوە دەڕژێن،
ماناکە لەنیگاکردندا ون دەبێت،
ئەوەی من ناوم لێنا کاڵ دەبێتەوە،
من خۆم دەدەمە دەست بێ ئەندازەکان،
کە من تێیدا هەموو شتێکم، تەنها ئەوەم و بەس.
ئەو نامۆیە بەبیری دووبارەبووەوە،
لەناکۆتا دەترسێت و
ئەم قووڵایی بینینە بە سەرسامییەوە وەرناگرێت.
خەیاڵ ئەبەدیەتی لە نزیک هەستەکانەوە
نەخشاندووە
بە شێوە هاوسەرگیری لەگەڵ بکەن،
بەخێر بێن، ئێوە ئەی ڕۆحە بەرزەکان، ئەی
سێبەرە بەرزەکان،
کە بە نێوچەوانیانەوە کامڵبوون دەدرەوشێتەوە!
ئەو ناترسێت ــ هەست دەکەم ئەوەش
ئیتەری Aether زێدی منە،
ئەو ڕژدە، ئەو شکۆمەندییەی کە بەدەوری
خۆتاندا دەڕژێت.
ئێ! ئێستا دەروازەکانی پیرۆزگەکەت بۆ خۆیان
واڵا دەبنەوە،
ئەی سێریس Ceres، تۆ کە تەختی عەرشت لە
ئیلیۆسیس دایە!
ئێستا بە جۆشی سەرخۆشییەوە،
هەست بە ترس و لەرزی نزیکیت دەکەم،
من لە وەحی و لە خۆئاشکراکردنەکانت تێ
دەگەم،
من واتای بەرزی وێنەکانتم لێکدایەوە،
لەکاتی سرووتی خوداوەندەکاندا،
گوێم لە سروودەکان و
قسە بەرزەکانی ئامۆژگارییەکانیان دەبێت ــ.
بەڵام هۆڵەکانت بێدەنگ بوون، ئەی ماخوداوەند!
بازنەی خوداوەندەکان بەرەو ئۆلیمپ هەڵهاتنەوە،
لە میحرابە ناپیرۆزەکانەوە،
بەرەو گۆڕە پیسکراوەکەی مرۆڤایەتی هەڵاتن،
ئەو بلیمەتە بێگوناهەی، لێرە ئەوانی سەرسام
دەکرد.
حیکمەتی کاهینەکانت بێدەنگە، هیچ دەنگێکی
پیرۆزمەندە پیرۆزەکان،
خۆی بۆ ئێمە دەرنەبڕیوە و
– ئەوان کە حەزیان لە تاسەیان زیاترە بۆ
حیکمەت ــ بێهوودە لە گەڕاندان.
(ئەوان خودانی ئەوانەن کە دەگەڕێن و
کەچی سووکایەتی بە تۆش دەکەن) ــ بۆ ئەوەی

لێیان شارەزا بن،
ئەوان هەڵکۆڵینیان بۆ ئەو وشانە دەکرد،
کە نیگاری هەستی بەرزی تۆیان دەکرد!
چ بێهوودەیە! تەنها لەوێچێک خۆڵ و خۆڵەمێشیان
چنگ کەوت،
کە تێیدا ئیتر هەرگیزاوهەرگیز ژیانتی بۆ
ناگەڕێتەوە.
بەڵام لەنێو ڕزیو و بێگیانەکانیشدا، ئەوانەی بۆ
هەمیشە مردوون،
یەکتریان بەدڵ بوو! ـ ئەوان لە بێهوودەییدا بە
بەشی خۆیان قانعن!
نە نیشانەیەکی فیستیڤاڵەکانتان ماوەتەوە، نە
شوێنەواری وێنەیەک!
بۆ کوڕی پیرۆز، ئەم تەریقەتە پڕی بوو لە
پەندی بەرز بۆ هەستی قووڵی لە وەسف بەدەر،
هێندە زۆر پیرۆز بوو،
کە ئەو ستایشی نیشانە وشکەکانیانی دەکرد.
ئیتر بیرکردنەوە لەو ڕۆحە تێناگات، کە
لەدەرەوەی کات و شوێن،
لەپێشبینیکردنی بێکۆتاییدا نغرۆ بووە،
جارێک خۆی لەبیر دەکات، دیسانەوە دەگەڕێتەوە
هۆش خۆی و وەئاگادێتەوە.
ئەوەی بیەوێت لەبارەی ئەمەوە قسان بۆ کەسانی
تر بگێڕێتەوە،
ئەگەر بە زمانی فریشتە قسەی کرد،
ئەوە هەست بە هەژاری وشەکان دەکات.
ئەو دەترسێت لەوەی، کە هێندە بچووک بیری لە
پیرۆز کردووەتەوە،
بەو وشانە هێندە بچووکی کردووەتەوە،
کە قسەکردن بەلایەوە گوناهباری دەگەیەنێت،
بۆیە بە لەرزەوە دەمی دادەخات.
ئەوەی کە پیرۆزکراوی لە خۆی قەدەغە کرد،
یاسایەکی حەکیمانەش
لە ڕۆحە هەژارەکانی قەدەغە کرد،
تا ئەوە ئاشکرا نەکەن،
کە لە شەوی پیرۆزدا بینییان،
بیستیان، هەستیان پێ کرد،
کە نەک هەر خودی هەرە باشەکەیان تێک دەدات،
بگرە ژاوەژاوە پووچەکەشیان
لە عیبادەتدا تێک دەدات،
وتە بێکەڵکەکانیان خودی پیرۆزەکەی تووڕە کرد،
ئەمەش بەو شێوەیە نەکەوتە ناو پیسایییەوە،
ـ ئەگەر بە یادەوەری بگەڕێینەوە ـ ،
کە نەبوو بێت بە یاریچە و کاڵای سۆفیستەکان،
کە بەدراوێکی ناچیز دەیانفرۆشت،
بۆ پاڵتۆی ڕەوانبێژە دووڕووەکان،
یان تەنانەت بە داردەستی لاوە دڵخۆشەکە،
لە کۆتاییشدا ئەوەندە بەتاڵ دەبوو،
کە تەنها لە دەنگدانەوەی زاری بێگاناندا
ڕەگوڕیشەی لەژیاندا هەبوو.
ئەی ماخوداوەند، ئەوە کوڕەکانت بوون، بە
بەخشندەییەوە
شکۆی تۆیان، لەسەر شەقام و ناو بازاڕدا،
لەپیرۆزگای ناوەوەی سینەیاندا دەپاراست، نەک
شکۆی خۆت.
هەر بۆیە تۆ لەسەر زاریان نەژیاویت.
ئەوان بە ژیانی خۆیان ڕێز لە ژیانی تۆ دەنێن.
تۆ هێشتا لەناو کردەوەکانی ئەواندا دەژیت.
ئەی خوایەتی پیرۆز،
من دیسانەوە ئەمشەویش گوێم بۆ ڕادێرایتەوە.
زۆر جارانیش لە ژیانی منداڵەکانتدا خۆتم بۆ
تەجەللا دەکەیت!
تۆ ئەو هەستە بەرزەیت، ئەو ئیمانە دڵسۆزەیت،
ئەو خوایەتییەی، ئەگەر هەموو شتێک لەناو
بچێت، تۆ تەنانەت ناشلەرزێیت.

کورتەیەک دەربارەی ئەم شیعرە:

خوێنەرانی فەلسەفە و شیعر، بەتایبەتی ئەوانەی سەروکاریان لەگەڵ شیعردا هەیە، پێیان سەیرە فەیلەسووفێکی ئایدیالیستی ڕەها و خاوەن ڕێچکەیەکی سیستماتیکی و دیالەکتیکی، شتێکی لەبارەی شیعرەوە نووسی بێت. خوێنەر ئەگەر ئاگاداری ئەو پێوەندییە هاوڕێیەتییە توندوتۆڵەی نێوان هوێلدەرلین و هیگڵ بێت، تێبینی ئەو کاریگەرییە گەورەیەی هوێلدەرلین بەسەر (هیگڵ)ـەوە دەکات، بەڵام دواجار خوێندکارەکەی هیگڵ، کارل ڕۆزەنکرانتس کە لە ١٨٤٥دا بیۆگرافیایەکی هیگڵی نووسی و زۆر لە دەستنووسەکانی کەوتوونەتە دەست ئەو، بەڵام تازە ئەو دەستنووسە چوار لاپەڕەییە، کە قەسیدەیەکە بۆ هوێلدەرلین، لە کتێبخانەی زانکۆی توبنگن دەردەهێنرێت و دەخرێتە ڕیزی ئەرشیڤی (هوێلدەرلین)ـەوە.

شیعرەکە لە سێ بەش پێک دێت، بەشی یەکەمی دەربارەی حەسرەت و خولیایە بۆ (هوێلدەرلین)ی هاوڕێی و یادەوەرییە شیرینە هاوبەشەکانیان. دوو بەشەکەی تری جۆرێکە لە شێوەی سکاڵاکانی هوێلدەرلین بەدەست بێخودابوونی جیهان و لوغز و مەتەڵ و نهێنییەکانی هەرێمی ئێلۆیسیس، کە پیرۆزگایەکی دێرینی نزیک لە ئەتینایە و ماخودا سێرەس خودان عەرشی بوو. هیگڵ ئەم قەسیدەیەی بەشێوە و نەفەسێکی هوێلدەرلینی نووسیوە، بۆیە زۆر لە دەستەواژە ئەفسانەییەکانی (هوێلدەرلین)ی تێدایە، وەک ئاسمانی، پیرۆز، خوداوەند. لەگەڵ ئەوەشدا بوارێکی تێدا هێشتووەتەوە کە بشێت جیاوازی لەنێوان هاوڕێیاندا ئاسایی بکات، واتە هیگڵ دەیەوێت بەم دووانایەتییە دیالەکتیک بچەسپێنێت. لێرەوەیە ڕاڤەکاران پێیان وایە ئەو ماخوداوەندەی سێرەس کە هیگڵ لەسەر عەرشی ئەوێدا بینیویەتییەوە، بریتییە لە ئاماژەیەک بۆ ئەو خودا ڕەهایە کە لە کتێبی (فینۆمینۆلۆگیای هۆش)دا باس کراوە.

(وەرگێڕ)